

לקוטי תורה

עם ביאורי
הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ

פרשות מטות-מסעי

תשפ"ד

ד"ה "וירד הגבול" (ג)

לקוטי תורה מסעי, דף צד עמודה ג



לומדים יקרים,

השבוע מתפרסם חלקו השלישי והאחרון של ביאור הרב לד"ה "וירד הגבול"
לפרשת מסעי.

נזכיר כי אין חובה ללמוד את השיעורים הקודמים בכדי להבין את הנאמר כאן,
אם כי בוודאי שעל ידי כך מתקבלת תמונה שלמה ובהירה יותר של העניין.



תוכן עניינים

- י"ב הגבולים - י"ב הבקר והים 3
- התעוררות והעלאת הנפש הבהמית 6
- גילוי שלמעלה מהדעת 13
- סיכום המאמר 17



הגיליון מוקדש לעילוי נשמת אחי האהוב ינון פליישמן, שנפל במלחמה



הגיליון מוקדש לעילוי נשמת

מורנו ורבנו הגדול אשר מימיו אנו שותים

הרב עדין בן אברהם משה אבן ישראל (שטיינזלץ) זצ"ל

להקדשת החוברות לעילוי נשמת יקיריכם התקשרו: 052-886-8823

והנה, שנים עשר גבולי אלכסון נמשכים גם כן במלכות דבריאה יצירה עשייה. ובבריאה הם בחינת שנים עשר בקר, "שלשה פונים נגבה כו' והים עומד עליהם מלמעלה". והים הוא ענין מלכות דאצילות, כי מלכות היא הדבור,

כחמישה מטרים, ויש בו אלפיים 'בת' – מידה מאוד גדולה.

כל הדבר הזה עומד על שנים עשר תבניות של בקר, ומתואר שהם עומדים בשלשות: "שלשה פנים צפונה, ושלשה פנים ימה, ושלשה פונים נגבה כו' ושלשה פנים מזרחה" (מלכים א ז, כה), והם היו בעצם הרגליים שעל גביהם עומד הים. ובהמשך הפסוק כתוב: "והים עומד עליהם מלמעלה", והים הוא ענין מלכות דאצילות, כפי שבאופן כללי המלכות נקראת ים. יש כל מיני סיבות מדוע המלכות נקראת ים, ובין היתר זה מפני שבמובן מסוים המלכות של כל עולם היא המקום שאליו הכל זורם, היא הבסיס שעליו מצויות כל הספירות של כל העולמות בכל דרגה ודרגה. המלכות היא מעין הים ש-"כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא" (קהלת א, ז). מבחינה אחרת הים הוא גם ההתחלה, ויוצא אם כן שהים עומד לו גם בתור ההתחלה וגם בתור הסוף, וזאת משום שהמלכות והים – כמו שהם סוף של עולם אחד כך הם גם התחלה של עולם אחר.

כי מלכות היא הדבור, וכמו שמבואר במקומות אחרים שהמלכות היא פה, תורה שבעל פה. גם הדיבור, כמו הים והמלכות, הוא בעצם המקום שאליו הכל זורם, המקום בו יש דבר שנגמר ומצד שני דבר שמתחיל: מצד אחד הדיבור הוא האופן שבו המחשבות והאמוציות מסתיימות, ומצד שני זהו בדיוק המקום

בשיעורים הקודמים התבאר באריכות עניינם של י"ב גבולי אלכסון, ודובר על היותם תבנית בסיסית למציאות העולם הזה. בנוסף, דובר על שני סוגי האהבות – אהבה בתענוגים ואהבה שלא על פי השגה. חלק זה של המאמר ממשיך לעסוק בעניינים אלו.

י"ב הגבולים - י"ב הבקר והים

כעת ממשיך אדמו"ר הזקן לעסוק באותו העניין, אבל על תחומים וגבולות אחרים. והנה, שנים עשר גבולי אלכסון נמשכים גם כן במלכות דבריאה יצירה עשייה. לפני כן דובר על כל שגבולי האלכסון שייכים לעולם האצילות, הם הגבולות של עולם עליון והחוטים המקשרים בתוך מרחב המידות בין מידה למידה. על ידי הקשרים הללו נוצרים צירופים חדשים של המידות שאינם נמצאים במהלך הישיר של סדר ההשתלשלות, ומכאן מגיעה היחידה של השנים עשר, שהיא בעצם הווריאנטים של שש המידות כאשר כל אחת מצטרפת למידה אחרת בצורה מסוימת.

ובבריאה, הם בחינת שנים עשר בקר, שנמצאים בים של שלמה. הים של שלמה הוא מעין חצי כדור גדול מאוד שהגאומטריה שלו היא נושא לכל מיני ספקולציות מתמטיות, ואפילו בא אליי פעם מישהו ואמר לי שאת החישובים של הים של שלמה אפשר לעשות רק במרחב של ארבעה ממדים ויותר. בכל אופן, זהו חצי כדור עשוי נחושת שהקוטר שלו הוא



וצירופי אותיות הדבור הם מלמעלה מן הדעת, וזה נקרא ים. ובחינת מלכות היא כללותם המשפעת בהם, ולכך היא באמצע כולם להשפיע לכולם. וזהו "שמתי חול גבול לים", כי שנים עשר בקר הנזכרים לעיל נקראים בשם חול, (כמו שנתבאר בפרשת בלק על פסוק "מי מנה" כו'), והם הם בחינת גבולות לבחינת ים הנזכר לעיל, על דרך שהכלים מגבילים את האור כו'. וכך בגבולות הארץ (ביחזקאל סימן מח): ששה גבולים מכאן וששה מכאן, והתרומה באמצעיתם כו'.

התקשורת שלהם היא תקשורת אמוציונלית, כלומר כל הביטויים שלהם הם ביטויים אמוציונליים.

למשל כלב, חכם ככל שיהיה, לא יכול להגיד 'לחם', 'בשר' או 'חתול', והוא גם לא יכול להגיד שהוא רוצה או אוהב או שונא דבר מסוים. אלא שהדבר הזה לא נובע ממגבלות האינטליגנציה של הכלב, מפני שללא ספק יש לו מספיק אינטליגנציה כדי להבחין בין חתול לארנבת, ואפשר גם ללמד אותו להבחין בין אדם לאדם. אלא שהבעיה היא שאין לו שפה, וחסרון השפה הוא לא רק חסרון של כלי – שזהו עניין משני לגמרי, אלא זהו חיסרון של מערך שלם, של מערך הדיבור; של המערך שהופך מחשבות ואידיאות שמצויות במוח למושגים סימבולים שניתנים לביטוי – וזהו אם כן הצד שמייחד ומכריע את מהותו ומעלתו של האדם. במילים אחרות, המעלה המכריעה של מהות אדם היא היכולת להעביר את החשיבה ואת האינטליגנציה שלו למערכת של סמלים שאפשר לחשוב עליהם ושאפשר לבנות על ידם קומוניקציה.

כל מה שאפשר להגיד זה שהמערך הזה שואב כל הזמן מן האידיאות או מן ההסתכלות, אבל כאן מדובר על מעלה

שבו הן מתחילות לבטא את עצמן. וצירופי אותיות הדבור הם מלמעלה מן הדעת, וזה נקרא ים. יש מאמר גדול ושלם שבו אדמו"ר הזקן מסביר שהעניינים הללו קשורים גם למסתורין של הדיבור. ובחינת מלכות היא כללותם המשפעת בהם, ולכך היא באמצע כולם להשפיע לכולם. מפני שהמלכות היא הכללות של הדברים והיא משפיעה אחר כך לכל מה שיוצא ממנה, לכן היא עומדת באמצע.

העניין הזה קשור למינוח הזואולוגי: ההגדרה הזואולוגית של האדם היא 'הומו-ספיינס' – האדם הנבון. גם אם נניח שהדבר הזה נכון, הרי שיש כמה שמות אחרים שמפעם לפעם נותנים לאדם, ולמשל בספרות שלנו – למרות שזה מופיע במקומות נוספים גם כן – ההגדרה לאדם היא 'האדם המדבר', וכפי שכתוב בתרגום לפסוק "ויהי אדם לנפש חיה": "רוח ממללא", רוח מדברת. זאת אומרת שמבחינתנו החלוקה של העולם היא לדומם, צומח, חי ומדבר. העניין הזה בעצם קשור לשאלת מהו מותר האדם, ומתברר שזו שאלה שהיא בכלל לא פשוטה. מסתבר שאינטליגנציה לבדה היא לא בדיוק המדד, מפני שההבדל העיקרי הוא כנראה שרוב בעלי החיים לא מסוגלים לבנות קשר, מפני שכל

כנראה הנחת יסוד, אקסיומה של החשיבה בעצמה; שהוא קשור למערכת אפרורית ולא מושגת שקיימת בתוך האדם. כלומר היכולת של האדם ליצור סמלים נובעת ממהות שאיננה ניתנת לשום השגה, משום שזו מדרגה גבוהה, מעין קפיצה.

וזהו "שמתי חול גבול לים" (ירמיהו ה, כב), כי שנים עשר בקר הנזכרים לעיל נקראים בשם חול, (כמו שנתבאר בפרשת בלק על פסוק "מי מנה" כו'), והם הם בחינת גבולות לבחינת ים הנזכר לעיל. שנים עשר הבקר הללו הם בעצם סמלים של הגבול. על דרך שהכלים מגבילים את האור כו'. כלומר כמו שהחול הוא גבול לים, כך שנים עשר הבקר הללו הם הקווים שמגבילים את המלכות לתחומים מסוימים.

וכך יש בגבולות הארץ (ביחזקאל סימן מח): יש ששה גבולים מכאן וששה גבולים מכאן, והתרומה באמצעיתם כו'. בגבולות שביחזקאל הארץ נחלקת לשתיים עשרה רצועות רוחב, ובאמצע יש חלק שהוא התרומה לה' – ירושלים וסביבותיה. זהו סוג של מרובע שהוא לא שייך לאף שבט, והוא כולו תרומה לה'.

מה שנאמר כאן זה שהריבוע הזה הוא בעצם אותה התבנית של הים ושני עשר הבקר, אלא שבכל מקום זה בא לידי ביטוי בצורה שונה. למעשה, לשנים עשר גבולות אלכסון יש כל מיני פרויקציות, כלומר ניתן להשליך אותם על עניינים שונים והם יוצרים צורות שונות, ואחד המופיעים של ההשלכות הללו הוא בתור שנים עשר בקר. מופע אחר שלהם הוא בתור שנים עשר יחידות הגבול של הארץ,

אחרת: על צירופי אותיות לדיבור. עצם המעבר מן האידאה, מן המושג או מן התמונה אל הסמל הוא מסתורין. זוהי כנראה מדרגה שאיננו מסוגלים להבין אותה, משום שאנחנו נולדים עם היכולת הזו. אנחנו לומדים אותה ומסוגלים לממש אותה, אבל איננו צריכים ליצור את הדבר בעצמו, ולכן יכולת ההבנה שלנו אותה היא מוגבלת.

להבדיל, התברר למשל שהיו כל מיני שבטים פרימיטיביים שמעולם לא הגיעו לשום מדרגה וצורה של כתיבה. אבל התברר שגם אם לוקחים ילד כזה – ועשו את זה כמה וכמה פעמים, לא בשביל ניסויים פסיכולוגיים אלא במציאות ממש – ומביאים אותו לבית ספר, הוא לומד לכתוב כמו כל ילד אחר. זאת אומרת שאף על פי שהמושג של הכתב לא היה קיים, הרי שעצם הלמידה שלו היא עניין מכני. זה נכון שפשוט לא עלה על דעתה של התרבות הזו שכמו שאפשר ליצור קומוניקציה על ידי דיבור כך אפשר ליצור קומוניקציה על ידי כתב, אבל למעשה ההבדל בין כתב ודיבור הוא הבדל חיצוני בלבד, כיוון שהמהות הפנימית היא זו שמאפשרת את המעבר בין האידאה ובין הסמל, ולכן גם לא הייתה בעיה לילדים הללו ללמוד לכתוב.

אדמו"ר הזקן מכנה את המעבר שבין האידאה לסמל כמסתורין של המלכות, המסתורין של הדיבור, והמדרגה הזו מצויה למעלה מן הדעת, מפני שהמדרגה הזו איננה קשורה בחשיבה כשלעצמה. כמדומני שגם קאנט לא העלה על דעתו שעצם העניין של יצירת סמלים, הוא



והנה שנים עשר מזלות שברקיע, נבראו על ידי השנים עשר גבולים הנזכרים לעיל. וזהו "גבוה מעל גבוה שומר" כו', שמקבלים חיותן והשתלשלותן זה מזה עד שנים עשר בקר שבבריאה שמקבלים מבחינת מלכות, "מלכותך מלכות כל עולמים" כו'.

ונודע דגם הנפש הבהמית שהיא מקליפת נוגה, שרשה גם כן מבחינת שנים עשר בקר הנזכרים לעיל, שהם בחינת פני אריה, פני שור כו', רק שהיא מבחינת הפסולת שלא נברר, מה שאין כן המרכבה שהיא לאחר הבירור כו'. ומבואר במקום אחר ענין שתים שלפניה דקריאת שמע, ששם נאמר ונשנה

התעוררות והעלאת הנפש הבהמית

ומעיר כאן אדמו"ר הזקן: ונודע דגם הנפש הבהמית שהיא מקליפת נוגה שרשה גם כן מבחינת שנים עשר בקר הנזכרים לעיל. החיות שבמרכבה הן גם הדמויות שנושאות את הכיסא, וגם הכיסא והים מופעים וצורות שונות של אותו העניין. שהם בחינת פני אריה, פני שור כו', פני נשר ופני אדם. זאת אומרת שהנפש הבהמית היא בעצם גם כן השלכה של החיות של המרכבה. למעשה, כל אחד מאיתנו מכיל בתוכו כמה מחיות המרכבה: יש אדם שהוא יותר מפני שור, ויש אחד שהוא יותר מפני אריה, ופה ושם יש כאלו שהם מפני אדם. כל הדברים הללו בונים יחד את הצורה של הנפש שלנו.

רק שהיא מבחינת הפסולת שלא נברר, מה שאין כן המרכבה שהיא לאחר הבירור כו'. ההבדל בין המרכבה לבין הנפש האנושית לבין השור והאריה שנמצאים בעולם הזה, הוא בשאלה עד כמה התבנית הזו מזוקקת, והתבנית שבמרכבה היא תבנית מזוקקת.

ובשני המופעים הללו הגבולות מצויים בצד ואילו באמצע יש את התרומה – וזה דבר שנשמר בכל האופנים, למרות שכל אחד הוא סוג שונה של ביטוי.

והנה שנים עשר מזלות שברקיע, שזהו עוד מופע של אותה התבנית, נבראו על ידי השנים עשר גבולים הנזכרים לעיל. כאמור, שנים עשר הגבולות הללו חותכים ומחלקים את העולם בכל מיני צורות ואופנים, לכל מיני יחידות שונות, ואחת הצורות שהם בונים היא שנים עשר המזלות. וזהו "גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם" כו' (קהלת ה, ז), שמקבלים חיותן והשתלשלותן זה מזה, עד שנים עשר בקר שבבריאה. יוצא ששנים עשר הגבולות הלו נמצאים גם בארץ וגם ברקיע, ואפילו בתוך הזמן; או במילים אחרות, יש להם השלכה לזמן, השלכה למקום ולגאוגרפיה והשלכה לאסטרונומיה. כולם למעשה מביאים לידי ביטוי את התבנית של שנים עשר הבקר והים שבאמצעם.

שהם מקבלים מבחינת מלכות, "מלכותך מלכות כל עולמים" כו' (תהילים קמה, יג), שכאמור כולם מקבלים מאותו הים מזרים לכולם, מהמלכות.



כמה וכמה תבניות שפזורות במציאות. ההרכבה הזו היא בעצם ענייננו של תהליך הבירור.

אגב, יש תיאורים כאלה על מערכת היסודות האטומית: מחלקים אותה בהתחלה לקבוצות, למולקולות, וליסודות – שהם עומדים באופן יחסי בשלימות בפני עצמם, ולחלקים שהם לא שלמים ולכן הם גם הרבה יותר פעילים ותקיפים, ואחדים מהם יותר מזיקים מפני שהם שבורים; וחלק מהעניין הוא שכביכול מנסים להשלים ולהחזיר אותם לתבנית היסוד שלהם.

כל הדברים הללו היו שייכים לשנים עשר הבקר שבמקדש, שהם למעשה סוג של תבנית אב של המציאות – לא של כל העולם כולו, אלא השלכה אחת של המציאות האידיאלית. התבניות הללו מפוזרות בכל העולם כולו בכל מיני צורות פגומות, ולכן היחס מן הפריפריה אל המקדש ובחזרה היא יחס של תבנית היסוד והחזרה ממנו כדי לבנות מחדש את הבניין.

המקדש הוא למעשה דיוקן קטן אך שלם שצריך לעשות את העולם באיזושהי מידה כתבניתו. אגב, הציווי לעשיית כל המשכן, "ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר" (שמות כה, מ) – אומר בעצתם שיש תבנית של המקדש של מעלה ועכשיו משה צריך להעתיק את התבנית הזו לתבנית של מטה. משה בעצם צריך לקחת תבנית שהיא לא חומרית ולהעתיק אותה אל תוך העולם החומרי. מהבחינה הזו, התפקיד של העולם הוא להעתיק את התוכנית הזו אל תוך המציאות

אגב, אדמו"ר הזקן לא מדבר כאן על מה שנקרא 'האידיאה של השור', אלא הוא אומר שיש כאן בחינה של פני שור, ו-פני שור' היא מדרגה שהולכת מקצה לקצה של המציאות. מכיוון שהיא נשברה היא מפוזרת על פני המציאות כמו רסיסים של זכוכית שהתנפצה. במקום מסוים, במדרגה גבוהה, התבנית הזו מתלכדת לצורה שלמה; במקומות אחרים התבנית הזו שבורה לרסיסים.

אפשר לקחת בתור דוגמא, וזה תיאור לא מאוד רחוק, ארמון יוצא מן הכלל שהתפוצץ, ועכשיו החלקים שלו מפוזרים בכל מקום: חלק מהשברים שלו נמצאים עדיין במצב שניתן לשקם אותם, אבל חלק מהם הם כעת רק מפגעים לבני אדם או לתנועה. חלק קטן מאוד מכל השברים הללו עדיין נמצא כביכול בתבנית המקורית שלו – אבל זה רק חלק קטן, וכמו שכשדבר נשבר אותו חלק קטן שנשאר לא חייב להיות דווקא החלק הגבוה או היפה ביותר; להיפך – יש סיכוי לא רע שדווקא החלקים הגבוהים יותר התפזרו רחוק.

לענייננו, אותו חלק שלא נשבר ונותר על מקומו הוא כביכול העולמות עליונים, ואלו החלקים שאפשר פחות או יותר לתקן אותם. אלא שעדיין אותה התבנית בעצמה מפוזרת בכל העולם, והתפקיד האנושי הוא במובן מסוים ללקט את כל החתיכות הללו ולשקם את הבניין כך שהוא לא ייפול שוב. אנחנו כביכול צריכים לאסוף את כל החלקים מכל המקומות ולהתאים אותם לתבנית היסוד, אלא שאין רק תבנית יסוד אחת אלא יש



באריכות סדר המלאכים ושרפים וחיות, איך שהם בטלים לאורו יתברך, והוא שעל ידי זה יאיר אור האהבה גם על הנפש הבהמית שבאדם שנלקחה משם, לעורר לבו להיות נעתק מתענוגים גשמיים אשר נשקע בהם, ולהיות נמשך אחר שרשו להבטל ולהכלל באור ה' כמו שהוא למעלה במרכבה העליונה, וכמו שנתבאר כל זה במקום אחר באריכות על פסוק "כי תצא למלחמה על אויביך" כו'.

הדבר הזה הוא בעצם הכישלון של ארץ ישראל, ובאופן אחר הוא הכישלון של ההגשמה. במקום ליצור את התבנית שצריכה לבנות השלכות שלימות של עצמה בכל מיני מקומות, ושבעזרתה יהיה אפשר לגדול ולהתפשט ולבנות, הרי שבסופו של דבר היא איננה מגיעה לשלימות, ולפעמים היא עוברת משברים נוספים. כל הדברים הללו הם בעצם חלק מהבעיה של גלות וגאולה, של תהליך החיפוש שמחפש את אותה התבנית "אשר אתה מראה בהר", את שנים עשר הגבולות הראשונים, שבעזרתם יהיה ניתן לשקם שוב את המציאות.

בפעם האחרונה דובר על שנים עשר הבקר שהיו מתחת לים של שלמה, ועל כך שגם הם בעצם חזרה אחרת על העניין של שנים עשר גבולי האלכסון – הגבולות שמצטרפים זה עם זה בצורות שונות ומשפיעים מלמעלה למטה.

ומבואר במקום אחר ענין שתים שלפניה דקריאת שמע. לפני קריאת שמע יש שתי ברכות: אחת עוסקת בעניין 'יוצר המאורות', והשנייה היא ברכת 'אהבת עולם', שבעצם עוסקת בברכת התורה. ששם, בברכה הראשונה, נאמר ונשנה באריכות סדר המלאכים ושרפים וחיות, איך שהם בטלים לאורו יתברך. בברכה הזו

היומיומית. ההעתקה הזו מצויה בעוד כל מיני מקומות, כמו למשל מערך המחנה של ישראל במדבר – שגם הוא בנוי באותה צורה: במרכז יש את המשכן, מסביב לו הלוויים, והשבטים מסודרים בארבעה אגפים של שלשה-שלשה. כך יוצא, כפי שמדובר גם במקומות אחרים, שגם מחנה ישראל בנוי בתור תבנית של עולם, ובמקרה הזה התבנית הזו יוצאת מבית המקדש ועוברת אל העם – כעת העם כולו מאורגן בצורה כזו, וכל אחד עומד במקום שלו

חלק מהבעיות והכישלונות של התבנית הזו נובע מכך שאחר כך היא צריכה לעבור מן המדבר אל ארץ ישראל; היא צריכה לעבור מסידור ותבנית של מחנה של בני אדם אל תבנית שעוברת לא רק לעולם הגבולות הגיאוגרפיים, אלא גם לעולם החקלאות. כל זמן שהבקר היה רק תאורטי היה הרבה יותר קל להתעסק איתו; כשהוא הופך להיות ריאלי וממשי, זה כבר הופך להיות יותר מסובך.

אחת המעלות הגדולות של שנים עשר הבקר במקדש היא שהם לא צריכים אוכל והם לא מייצרים זבל; אבל כאשר הולכים אל הבקר שנמצא בארץ ישראל, בארץ חמדה טובה ורחבה, וצריך לטפל אפילו בעגל אחד קטן – מגלים שיש לו כל מיני בעיות, שלבקר שבמקדש אין.

על אויבך כו'. מה שעושה הדיבור על המלאכים זהו מעין תהליך של היזכרות. אדם נזכר בשורש, וכיוון שהוא נזכר בשורש יש משהו שפועל ומופעל בתוכו מתוך כך. האדם תועה באיזושהי דרך בתוך העולם הזה, והוא מנסה להיזכר במרכיבי היסוד על מנת לבנות מחדש את הקשר. בעצם אותו חלק שבנפש, שהוא עכשיו חלק הבהמה שבתוך האדם, היה במקורו מלאך, ולכן עכשיו חלק מזה זה שהאדם צריך להיזכר שהוא מלאך, וברגע שהוא נזכר שהוא מלאך הוא מתעורר מחדש לכל הדברים השייכים למלאכים.

אגב, יש שורה ארוכה של משלים וסיפורים בעניין זה. אחד המשלים המפורסמים הוא שלקחו של בן מלך והגלו אותו. כמובן שבשלבם הראשונים של הגלות הוא סובל מאוד, אך אחרי זמן מה הוא מתרגל לחיים החדשים והוא נעשה איכר ככל שאר האיכרים, והוא מתנהג כאחד מהם. בשביל להחזיר אותו הביתה, כדי שהוא יבנה מחדש את הקשר שלו עם הבית, צריך קודם כל להזכיר לו איך היה בבית. כעת, הקשרים והחיים שלו הם חיים של איכר, והשאלות הקיומיות שמטרידות אותו הן 'מה עם הפרה' ו-'מה עם החמור'. בשביל להחזיר אותו להיות בן של מלך הוא צריך קודם כל להיזכר שהוא כזה.

מצד מסוים, זהו אותו עניין של שבירת הכלים ונפילת הניצוצות, שמצד מסוים היא כביכול תופעה של מחלת השכחה שפועלת על הניצוץ האלוקי: הניצוץ שכח לאן הוא שייך. בשביל להתגבר על השכחה הזו וכדי לעורר את הניצוץ צריך לנסות

מדובר רבות על המלאכים: "יוצר משרתים, ואשר משרתיו כולם עומדים ברום עולם" וכו', וכל מה שמתואר שם ביחס למלאכים נאמר כחלק מהברכה. בעצם, מה אכפת לי מהמלאכים? מה שהמלאכים עושים זה עסק שלהם, למה אני צריך לדבר ולספר עליהם?

אדמו"ר הזקן מסביר שזה מכיוון שקיים יחס בינינו לבין המלאכים, והוא **שעל ידי זה יאיר אור האהבה גם על הנפש הבהמית שבאדם שנלקחה משם**. נפש האדם באה מאותו מקום ואותו שורש של החיות הנושאות את המרכבה. למעשה, הפנים השונות של חיות המרכבה הם הפנים השונות של החלק הבהמי שבאדם. החלק הזה אמנם איננו זהה באדם ובבהמה – הוא שונה בצורות, בגוונים ובצירופים שלו ממקום למקום, אבל בעיקרו של דבר החלק הבהמי שבאדם קשור ונובע מן השרפים וחיות הקודש. כיוון שכך, על ידי כך שהאדם נזכר במלאכים הוא מעורר גם משהו בתוך עצמו. מצד מסוים, המלאכים הם בעצם אפילו יותר מאשר אב הטיפוס של האדם – הם משהו שזורם אל תוכו. לכן, כאשר האדם מדבר בהם הוא בעצם נוגע במשהו ששייך ונמצא באיזושהו אופן גם בתוך המציאות שלו. יוצא, שאינני מדבר על המלאכים לעילא, אלא אני מנסה לעורר את מה שיש למטה.

וזאת, על מנת לעורר לבו להיות נעתק מתענוגים גשמיים אשר נשקע בהם, ולהיות נמשך אחר שרשו להבטל ולהכלל באור ה' כמו שהוא למעלה במרכבה העליונה, וכמו שנתבאר כל זה במקום אחר באריכות על פסוק "כי תצא למלחמה



וזוהו ענין "וירד הגבול הירדנה". ירדן הוא בחינת קליפת נוגה, וכמו שכתוב גם כן בלקוטי הש"ס להאר"י ז"ל, ש-"נוטל מזה ונותן לזה" פירושו להעלות הרפ"ח ניצוצים מהשבירה להעלותם לכלל בקדושה. והוא ענין בירור נפש הבהמית וכו' ובירור כל המאכלים כו', ונקרא אהבת עולם. ועיין מה שנתבאר לעיל על פסוק "חכלילי" כו'. וכדי שיהיה בחינה זו שיתברר קליפת נוגה ותוכלל בקדושה, על זה צריך המשכת כוח וסיוע מלמעלה. דאם לא כן, הא אדרבה יוכל להיות חס ושלום בהיפוך, שיטול מהקדושה ויתן וכו' וכמו שכתב האר"י ז"ל שם.

שלם שתפקידו להחזיר את הניצוצות שנפלו אל מקומם הראשון, אל מולדתם. יש דברים שהם מחוץ לאדם, שמטרתו בהם היא להזיז את הדברים – את המאכלים, את המשקים, את הבגדים, את הבתים ואת הכביש שהוא הולך עליו. הוא צריך להשיב את כולם למקומם ולתפקידם המקורי. באופן אחר, זהו בעצם תהליך של שיקום שבו מנסים להחזיר את הדברים למקומם.

הדבר דומה למכונה שנשברה, ועכשיו חלקיה פזורים בכל מקום. החלקים הללו משמשים לכל מיני תפקידים, אך צריך להחזירם למקומם המקורי. כאשר מפרקים שעון, אפשר להשתמש בגלגלי השיניים שלו למטרות רבות ושונות שאינן הייעוד שלהם; אפשר למשל להשתמש במחוג השעון בתור קיסם לשיניים. אבל חלק מהעבודה של האדם בהיקף הגדול היא להחזיר את הדברים למקומם, כלומר לבנות מחדש את המערכת. לשם כך צריך לזכור שהדבר שעכשיו משמש למטרה כזו וכזו בעצם מיועד למטרות אחרות.

אגב, קרה כבר ולא פעם אחת שמישהו מצא חפץ של עתיקות, והוא עשה בו שימוש שלא היה השימוש המקורי שלו,

לעורר את הזיכרון, ועל ידי זה שאני מעורר את הזיכרון אני יוצר מחדש את המערך השלם.

באופן דומה, מנסים להזכיר לאדם מהו בעצם שורשי הנשמה שלו. במילים אחרות, הדיבור בתפילה על המלאכים והשרפים הוא לא דיבור על דברים אחרים, אלא זהו תהליך של היזכרות שבו מנסים לעורר את הזיכרונות הישנים. לפתע, כשהאדם נזכר, הוא פתאום אומר: 'בעצם אני לא שייך לכאן, אני שייך לשם, לעולם אחר; קיומי פה הוא רק בתור תייר וגולה'. אם כן, הדיבור על המלאכים והשרפים נועד כדי להעלות את האדם למדרגה הראויה לו.

וזוהו ענין "וירד הגבול הירדנה" (במדבר לד, יב). ירדן הוא בחינת קליפת נוגה, וכמו שכתוב גם כן בלקוטי הש"ס להאר"י ז"ל, ש-"נוטל מזה ונותן לזה" פירושו להעלות הרפ"ח ניצוצים, שהם הניצוצות של שבירת הכלים, שנפלו ומתו והתפזרו בתוך המציאות; להעלות אותם מהשבירה להעלותם לכלל בקדושה. והוא ענין בירור נפש הבהמית וכו' ובירור כל המאכלים כו', ונקרא אהבת עולם. ועיין מה שנתבאר לעיל על פסוק "חכלילי" כו'. זאת אומרת שמה שאדם עושה בתוך העולם הוא מערך

וסיוע מלמעלה. מדוע? דאס לא כן, הא אדרבה יוכל להיות חס ושלום בהיפוך, שיטול מהקדושה ויתן וכו' לקליפה, וכמו שכתב האר"י ז"ל שם. התהליך הזה הוא בעצם תהליך של מעבר, בו מעבירים דברים ממקום למקום. זה דבר פשוט שכל תהליך כזה שיש בו מגע בין העולמות השונים, יכול להיות דו-סטרי, ולכן כשם שאפשר להעלות דברים מצד אחד, כך אפשר גם להוריד אותם.

ישנו תיאור כזה, שבאופן תיאורטי כשאדם אוכל משהו הוא עשוי להרים את המאכל – שהמאכל יתרומם ויגיע לדרגת אדם; הוא עשוי אפילו להגיע לדרגת קדושה. אלא שבהחלט יכול לקרות שאדם אוכל מאכל, ובמקום שהוא ימשוך את תפוח האדמה למעלה, תפוח האדמה הוא זה שמושך אותו למטה, והאדם עצמו נהיה גם כן מעין בריה הדומה לתפוח אדמה, מפני שהתהליך הזה פעל בכיוון ההפוך.

סיפרו פעם על צדיק אחד שהיה איש עני מאוד. הוא הגיע פעם אחת לסוכה והיה מאוד מאוד רעב, אז הוא ישב בסוכה ואכל את מה שהיה לו לאכול. פתאום הוא עוצר ואומר לעצמו: 'בערל, בערל, אני חושב שאתה לא יושב בסוכה אלא בתוך הצלחת!'. זאת אומרת שבהחלט יכול לקרות שאדם שכביכול היה לפני כמה דקות בעולם עליון, מתיישב עכשיו בתוך הצלחת.

אגב, הדבר הזה קורה בכל מיני סוגים של קשרים ומגעים. כאשר אני מנסה להושיט יד ולהוציא מישהו שמפרפר והולך לטבוע במים, יכול לקרות שבמקום שאני אוציא

ואחר כך באו ואמרו לו: תראה מה אתה עושה! זה היה פעם שרביט של מלך, ואתה עכשיו משתמש בו לתפקיד לגמרי אחר; אתה לוקח משהו שהיה שבר של כלי חשוב, ואתה משתמש בו כדי לסתום חור. קורה שמישהו לוקח מגילה עתיקה ביותר ומשתמש בה כדי להכין סנדלים.

אגב אחד הדברים שחוקרי ספרים מתעסקים בהם זה כשמפעם לפעם קרה שמישהו לקח דפים של ספר ישן והשתמש בהם כדי לכרוך דפים של ספר חדש. לא פעם הספר החדש לא היה שווה שום כריכה, וודאי שלא כריכה חשובה כמו שזכה לה. אלא שאכן היו כמה אנשים שמצאו כתבי יד יקרים ומיוחדים מאוד שהיו פשוט כריכה של ספר אחר. במקרים הללו, הכריכה הייתה הרבה יותר חשובה מאשר הספר: היה דבר שהיה דבר חשוב ויקר ומאוד משומש, והוא נעשה בעל שימוש משני, משום שלמי שהתעסק איתו לא הייתה שום הערכה כלפיו; מבחינתו זוהי הייתה רק חתיכת נייר, ויפה כוחה כדי להדביק כריכה של ספר.

למעשה, התפקיד שלנו הוא להחזיר את אותם הניצוצות למקומם, וכחלק מהתהליך הזה – שהוא תהליך כללי בעולמנו, הדברים חלים גם על המערך הנפשי של האדם. הנפש הבהמית היא גם חלק מאותם הדברים שיכולים לעלות למעלה, ולכן גם בנוגע אליה צריך לנסות לצייר את התמונה הגדולה ולראות היכן הפרטים אמורים להיכנס בתוך המערך השלם שלה.

וכדי שיהיה בחינה זו שיתברר קליפת נוגה ותוכלל בקדושה, על זה צריך המשכת כוח

ולכן על זה נאמר "וירד הגבול הירדנה", שנמשך מי"ב גבולי אלכסון דמדות עליונות כח זה שיתבררו הרפ"ח ניצוצים. וכנודע שעיקר הבירור על ידי שש קצוות, ולכן הם ששת ימי המעשה, אלא שהם כלולים זה מזה כנזכר לעיל. לכן בכל יום יש שתיים עשרה שעות וכן בלילה כו', וזהו ענין ירידת הגבול הירדנה כו'.

ועל פי זה יש לומר גם כן, שיוכן שבצאת ישראל ממצרים היה קריעת ים סוף ומי הירדן. כי כבר מבואר למעלה ענין "והים עומד עליהם" כו' שהוא בחינת מלכות, נקרא 'ים סוף' – סופא דכל דרגין. וירדן הוא בחינת קליפת נוגה. וקריעת ים סוף שהוא הפך ים ליבשה, שעלמא דאתכסיא נעשה בבחינת גילוי. זהו הגילוי בנפש אלוקית עצמו, שבחינת מדרגות עליונות שבבחינת העלם יומשכו בבחינת גילוי, וכמו שנתבאר לעיל שבחינת ים הוא בחינה שלמעלה מהדעת כו'.

זקוק לתפילה, כדי שיהיה לו כוח וסיוע שלא ירד במקום לעלות.

ולכן על זה נאמר "וירד הגבול הירדנה", שנמשך מי"ב גבולי אלכסון דמדות עליונות כח זה שיתבררו הרפ"ח ניצוצים. וכנודע שעיקר הבירור על ידי שש קצוות, שהביטוי שלהן בתוך הנפש הוא שש המידות. עיקר הבירור נעשה על ידיהן, מפני שהבירור בתמציתו איננו בדרגות הגבוהות, של השכל וכיוצא בזה, אלא דווקא בתחום המידות. ולכן הם ששת ימי המעשה, אלא שהם כלולים זה מזה כנזכר לעיל. לכן יש בכל יום יש שתיים עשרה שעות וכן בלילה כו', שהן כפולות של שש. אילו המידות היו נקודתיות או על כל פנים יחידות, אז כל הזמן היה בנוי מיחידות ממין אחד. אלא שמכיוון שהמידות נכללות ונבנות אחת מהשנייה יש כפולות שלהן, ועל ידי כך נוצרים שנים עשר הגבולים, וכפי שהוסבר בתחילת המאמר ששנים עשר הגבולים הם צירופים של המידות ושכל גבול הוא צירוף של שתי מידות יחד.

אותו מהמים הוא ימשוך אותי פנימה, ושנינו נטבע יחד.

המגע שמדובר עליו כאן, המגע עם הקליפה, נובע מתפקידו של האדם להעלות את הקליפה, אלא שגם לקליפה עצמה יש כוח משיכה משלה, ולכן יכול להיות שבמקום שהתהליך יהיה תהליך של עלייה הוא יהיה תהליך של ירידה. במגע של האדם עם החומר האדם מגיע בתור שליח, אך גם בתור שליח הוא יכול לטעות. לדוגמא, קורה לא פעם לשליח המגיע מישראל לקהילות בחו"ל, כולל לשליחים שתפקידם להעלות אנשים ארצה, שהוא יושב באיזו מדינה שנה או שנתיים או ארבע שנים, ובסופו של דבר הוא נשאר שם עם כל המשפחה שלו; במקום שהוא יעלה אנשים לארץ ישראל, בסופו של דבר הוא הוסיף כמה אנשים לגולה.

אם כן, בשביל שיהיה אפשר לעשות משהו עם עולם החומר חייבים לבנות יחס איתו, אך יחס כזה הוא יחס שיכול לפעול לשני הצדדים. ולכן אומר אדמו"ר הזקן שהאדם

בתוך הים והם נסתרים. זהו בעצם ההבדל שבין העולם הנגלה לעולם הנסתר, בין ה-'עלמא דאתגליא' וה-'עלמא דאתכסיא'. כאשר הים הופך להיות ליבשה, פירושו של דבר הוא שהעלמא דאתכסיא הופך להיות עלמא דאתגליא; שהדברים הלא ידועים של העולם הנסתר והסגור, הופכים להיות לעולם גלוי.

לענייננו, הגילוי שהיה בקריעת ים סוף זהו הגילוי בנפש אלוקית עצמו, שבחינת מדרגות עליונות שבבחינת העלם יומשכו בבחינת גילוי, וכמו שנתבאר לעיל שבחינת ים הוא בחינה שלמעלה מהדעת כו'. למעשה, יש כאן תיאור של שני שלבים בגילוי בנפש. השלב האחד הוא קריעת ים סוף, כאשר ים סוף הוא המלכות. קריעת ים סוף פועלת לא על הנפש הבהמית אלא על הנשמה האלוקית, והיא פועלת בכך שהעלמא דאתכסיא נעשה עלמא דאתגליא.

במקום אחר העניין הזה מתואר כך שמה שהיה נקרא 'הוא' הופך להיות 'זה', וכמו שמתואר שבהתגלות האחרונה יאמרו: "הנה אלוקינו זה קוינו לו ויושיענו, זה ה' קוינו לו" (ישעיהו כה, ט). 'זה' פירושו הנוכח, הנראה לעין, ואילו 'הוא' זהו הנסתר, האחר. כדי שיהיה מעבר מ-'הוא' אלוקינו ל-'זה' אלוקינו, צריך לעבור תהליך שלא נעשה על ידי טיפוס של מעלה, אלא רק על ידי התגלות. ההתגלות הזו גורמת לכך שהדברים שהיו בבחינת נסתר, בבחינת 'הוא', הופכים להיות לבחינת 'זה'.

הנקודה בקריעת ים סוף היא שכאשר הים נבקע עוברים "בתוך הים ביבשה".

וזהו ענין ירידת הגבול הירדנה כו'. הגבולות מתוארים כאן כ'גבולות עליונים', כ-limits אליהם העולם הזה שואף; הן נקודות הגבול ונקודות היחס של עולמות. הגבול הזה יורד "הירדנה" כדי לפעול על המציאות ובתוכה, כיוון שכמו הירדן וכמו כל נהר, תפקידו הוא לקחת ממקום אחד ולהעביר למקום אחר. אלא שכדי שהלקיחה והנתינה שלו ייעשו כראוי, הגבול צריך לרדת ולפעול בו.

גילוי שלמעלה מהדעת

ועל פי זה יש לומר גם כן, שיובן שבצאת ישראל ממצרים היה קריעת ים סוף ומי הירדן. יש שני מאורעות מאוד דומים: קריעת ים סוף, שהיא מעבר אחד, והשני קריעת מי הירדן, שהוא המעבר השנים. שניהם מאוד דומים זה לזה, כיוון שבשניהם עוברים בתוך המים ביבשה, ועל שניהם גם יש תיאורים דומים למשל בהלל, על האופן בו הים והירדן מגיבים. כי כבר מבואר למעלה ענין "והים עומד עליהם" כו' (מלכים א, ז, כה), שהוא בחינת מלכות, והוא נקרא 'ים סוף' – סופא דכל דרגין. ים סוף הוא הים הסופי, שהוא המלכות – הדבר שכולל בתוכו את כל המציאויות. וירדן הוא בחינת קליפת נוגה.

וקריעת ים סוף שהוא הפך ים ליבשה, שעלמא דאתכסיא נעשה בבחינת גילוי. אמנם זה לא עיקר העניין כאן, אבל אדמו"ר הזקן מזכיר כאן שהים הוא 'עלמא דאתכסיא', עולם נסתר. הברואים שביבשה בדרך כלל חיים על היבשה והם גלויים, ואילו הברואים של הים חיים

וכנודע גם כן שקריעת ים סוף נקראת לידת הנשמות, שהוא התגברות וגילוי אור האצילות בבריאה. וזהו כענין "וירד הגבול ומחה על כתף ים" כו', ולכן נחלק הים לשניים עשר גזרים דווקא, שהוא להיות התגברות וגילוי של שנים עשר גבולי אלכסון שבאצילות בשנים עשר שבטים, שנים עשר גבולי אלכסון שבבריאה. וזהו "ששם עלו שבטים" כו', ושיהיה התגברות זו הוא "בעתיקא תליא". וזהו "וירד הגבול כו' מקדם לעין",

גם המגע של האדם עם עלמא דאתכסיא, עם העולם שבבחינת 'ההוא', צריך להיות למעט זמן ובאופן יחסית שטחי; יותר מזה, המים יחנקו אותו. הנסתר איננו נסתר מפני שהוא עוין, אלא מפני שהוא מעבר לכוחו של האדם לשאת אותו. כדי להיכנס למים, אדמו"ר הזקן מדבר במקומות אחרים על כך שהאדם צריך ללבוש את הבגדים המיוחדים לצלילה הזו – לבושי התורה ולבושי המצווה. על ידי הלבושים הללו האדם בעצם בונה לעצמו מדיום שדרכו הוא יכול להיכנס אל תוך הים.

לעומת זאת, קריעת ים סוף הוא מאורע שבא מן החוץ, ובו אפשר ללכת על קרקעית הים, "בתוך הים ביבשה" – מצד אחד הקרקעית הזו היא ים ומצד אחר היא היבשה. בקריעת ים סוף לא רואים את המים כדבר שמצוי בצידו האחר של המציאות, אלא רואים אותם כחלק מן ההווה הסמוכה אל האדם, הוא רואה אותם כקרובים אליו. זהו אם כן עניינה של קריעת ים סוף – שהיא גורמת לכך שתהיה בחינת התגלות שלמעלה מהדעת. וכנודע גם כן שקריעת ים סוף נקראת לידת הנשמות, שהוא התגברות וגילוי אור האצילות בבריאה. קריעת ים סוף היא השלב שבו נולדת נשמה. במקומות

בקריעת ים סוף, כמו גם במעבר הירדן, מי הים לא מתייבשים אלא הם נשארים כמו שהם – "ניצבו כמו נד נוזלים" (שמות טו, ח), ואז אפשר לעבור בתוך הים ולראות את מה שיש בתוכו. בקריעת ים סוף אפשר להסתכל אל תוך המים, אל התהום מצד ימין ואל תוך התהום מצד שמאל – "והמים להם חומה מימינם ומשמאלם" (שם יד, כב) - ועדיין לעבור ביבשה.

כאשר הנפש רוצה להיפגש עם הים שלא בזמן קריעת ים סוף, היא צריכה להיות כמו אמודאי, צוללן: ללבוש בגד אטום לגמרי כדי שהיא תוכל להיכנס למים. המגע שלה עם הנסתר הוא תמיד מגע אמצעי, מגע שיש לו איזה מדיום שמתווך בינו לבין הנסתר. הכניסה אל הנסתר היא כמו כניסה אל מים גם במובן זה שאי אפשר לשהות שם יותר מדי זמן, ובוודאי שגם לא להיכנס יותר מדי לעומק, מפני שזה עלול להרוג; לא מפני שהמים עוינים, אלא משום שהם יותר מדי בשביל האדם. היכולת של האדם להחזיק מעמד היא רק עד גבול מסוים, וכרגיל אדם יכול להיכנס אל המים לדקה או שתיים, אך לא יותר מכך. אם יהיה יותר מידי זמן, או שהוא יצלול יותר מידי עמוק, הוא עלול להיהרס.

במקדש, שהתפקיד שלה הוא להיות איזושהי נקודה של התגלות, וגם בה יש גם עלייה וגם ירידה.

ושיהיה התחברות זו הוא "בעתיקא תליא (זוהר ח"ב נב, ב), בעתיק יומין תלוי הדבר. ההתחברות של המעלה ומטה תלויה ברצון העליון הפנימי, בנקודת הראשית של כל ראשית, מפני שתהליך ההתגלות איננו תהליך שנובע מצד האדם אלא הוא מגיע כל כולו מלמעלה. התהליך שבו "הפך ים ליבשה" (תהלים סו, ו) הוא איננו תהליך של עבודת האדם שהוא יכול לעשות, אלא זהו תהליך הבא מלמעלה.

ההבדל בין קריעת ים סוף לבין ההסתכלות אל תוך ההעלם הבאה מצד האדם, היא שגם מי שיורד וצולל לתוך המים, לעומק רב, הוא עדיין זר. כמה שהוא יורד וצופה ורואה, הוא עדיין זר ומנוכר, והוא מצליח לראות רק כאשר הוא מציץ פה ושם; וגם אז הוא מצליח לראות רק דרך חלונות וזכוכית עבה מאוד מה קורה באיזשהו מקטע של ים. לעומת זאת, ההתגלות שבקריעת הים זו התגלות שהופכת את המסתורין, את העלמא דאתכסיא, את הנסתר והבלתי ידוע – את כל זה היא הופכת לעולם ידוע. ישנה וודאות ובהירות, וזו כבר לא איזו כניסה וטבילה בתוך עולם זה; כל העולם המכוסה נעשה כעת עולמו של האדם, והכל נעשה ברור ומובן. ההתגלות הזו היא דבר שנובע הרבה מעבר ולמעלה מכל הגדרה של יכולת השכל האנושי, אלא הוא תלוי ברצון הפנימי – 'בעתיקא תליא'.

וזוהו "וירד הגבול כו' מקדם לעין" (במדבר לד, יא), הגבול מגיע מלפני מדרגת

אחרים מדברים על תהליך לידה שמתחיל מפסח, והוא כולל בתוכו את העיבור שבגלות, את הלידה ואת היניקה, ואכן מפסח ועד שבועות יש תהליך שנוגע ל-'מוחין דיניקה', שהוא שלב של גידול מהלידה. קריעת ים סוף היא חלק מהתהליך הזה: היא כביכול השלב של הטראומה של הלידה – שהנסתר נעשה גלוי.

וזוהו כענין "וירד הגבול ומחה על כתף ים כנרת" כו' (במדבר לד, יא). ולכן נחלק הים לשניים עשר גזרים דווקא, שהוא להיות התחברות וגילוי של שנים עשר גבולי אלכסון שבאצילות בשנים עשר שבטים, שהם שנים עשר גבולי אלכסון שבבריאה. וזהו "ששם עלו שבטים שבטי י-ה עדות לישראל, להודות לשם ה'" כו' (תהלים קכב, ד). השבטים עולים למקדש כיוון שמבנה המקדש עשוי כתבנית סכמתית של סולם יעקב. ציורי המקדש עשויים בדרך כלל בלי פרספקטיבה, ולכן תמיד נראה שהמקדש הוא אזור מישורי שיש בו כמה וכמה חדרים – חדרים חיצוניים, חדרים פנימיים. התיאור הזה נכון לגבי המשכן, אבל המקדש בנוי בצורה מאוד בולטת דווקא כמדרגות. מעל להר הבית נמצאת העזרה, ועזרת הנשים צריך לעלות כמה מדרגות כדי להגיע לעזרת ישראל, ומעזרת ישראל עולים שוב כמה מדרגות לעזרת כהנים, ומשם שוב כמה מדרגות אל ההיכל; וקודש הקודשים עצמו בנוי כמעט כל כולו כמעין מגדל עצום בגובהו. שנים עשר הבקר הם בעצם ציוני הדרך, ובדרך זו עולים השבטים. זהו גם עניינם של 'שירי המעלות', של העלייה שנעשית

ועל ידי זה "ומחה על" כו'. וכן קריעת ים סוף על ידי רוח קדים כו'. ואחר שנמשך הגילוי בנשמות על ידי קריעת ים סוף, אזי כדי שיומשך הכח לבירור קליפת נוגה, שהוא התהפכות נפש הבהמית, היה ענין שנכרתו מי הירדן וישראל עברו בתוכו ביבשה.

הים מה שהנביא אינו רואה – מפני שהנביא בעצם מציץ, הוא רואה רק משהו קטן, הוא רואה מה שהוא יכול לראות אבל הוא לא רואה מעבר לזה. לעומת זאת, השפחה על הים הולכת "בתוך הים ביבשה", כלומר שהנסתר נעשה עכשיו חלק שמתייחסים אליו כמו שמתייחסים לכל הדברים שרואים ומכירים.

ואחר שנמשך הגילוי בנשמות על ידי קריעת ים סוף, אזי כדי שיומשך הכח לבירור קליפת נוגה, שהוא התהפכות נפש הבהמית, היה ענין שנכרתו מי הירדן וישראל עברו בתוכו ביבשה. המעבר במי הירדן הוא בעצם השלב הבא. השלב של המעבר הראשון הוא קריעת הים, ואחר כך יש את מעבר הירדן שהוא בדרגה אחרת, אך גם הוא מעבר שצריך לעבור בו ביבשה, מפני שבעצם כל העניין של מעבר הים ביבשה זוהי התגלות של נקודת הבהירות, שמכוחה יכול האדם להמשיך אחר כך הלאה את הנסתר אל המציאות שלו.

כפי שהוסבר, אנחנו נמצאים במציאות נפולה ומבולבלת, עם צללים כאלו שלא ניתן לדעת איפה הצל ואיפה המציאות; זהו סוג העולם שבו אנחנו חיים. אחד הדימויים לעולם הזה הוא שזהו עולם הדומה ללילה (בבא מציעא, פג:). מה קורה לאדם בלילה? לפעמים יש אפילה מוחלטת ואז אי אפשר לראות דבר, אבל בלילה רגיל אפשר לראות דברים – אלא

החכמה, 'מקדם'. ועל ידי זה "ומחה על כתף ים כנרת קדמה" כו' (שם). וכן קריעת ים סוף על ידי רוח קדים כו'. רוח קדים היא אותה הבחינה של 'מקדם'. את הפסוק "ויטע ה' אלוקים גן בעדן מקדם" (בראשית ב, ח), התרגום מתרגם 'מקדם' לא במובן של מזרח, אלא במובן של זמן – "בעדן מלקדמנין", כלומר הקדימות היא לא במקום אלא בזמן, ולכן הפירוש הוא שהקב"ה בנה קודם גן בעדן. אם כן, רוח הקדים היא כמו הקו שיוורד 'קדמה' – זהו דבר שמגיע עוד מלפני היות העולם. יש כל מיני מדרשים, וזה מופיע מעט גם בסליחות של האשכנזים, שמדברים על הדברים שקדמו לעולם, ואחד הדברים הללו הוא הגן בעדן, שכאמור – הוא 'מקדם', עוד לפני היות העולם. אגב, כל התיאור של גן עדן הוא תיאור של מציאות שבה הנסתר איננו נסתר; יש מעין כיס בתוך המציאות שבו הנסתר הוא נגלה. גם שם, זה לא דבר שבנובע ומגיע על ידי מאמץ, אלא הוא פשוט נובע מההווה שקודמת למציאות.

כפי שנאמר, התיאור של קריעת הים הוא התיאור של הגילוי בנשמות, וכמו שנאמר ש-"ראתה שפחה על הים מה שלא ראה הנביא יחזקאל" (מכילתא בשלח, ג). קריעת ים סוף היא בקע בכל העולמות, הנסתר נהיה נגלה, כך שאפשר לראות את כל המסתורין, ולכן גם השפחה רואה על

ומטרתנו היא להפוך ולהחזיר את הארץ להיות כדוגמת הארץ של מעלה. אחד הדימויים השונים של השבירה ושל הנפילה, של הירידה, הוא שיש פה מערך גבוה מאוד שנמצא בממדים אחרים, והוא מוטל על המציאות של העולם שלנו. המציאות של העולם שלנו היא מציאות דו ממדית, ולכן כאשר המערך הגבוה מוטל עליה, כל הקווים נהיים בה מטושטשים והם נכנסים זה בתוך זה. הדבר דומה לניסיון לעשות השלכה של שלושה ממדים על מישור. אפשר להעתיק חלק מהתבניות, אבל רק חלק מהם יהיה גלוי ואילו האחר יהיה מכוסה, ואותו יהיה צריך להשלים בדמיון. כאשר מורידים מערכת שהיא גבוהה מ-'מעלה שנייה' ואף מ-'מעלה שלישית' – כלומר את עולם האצילות – ומשליכים אותה אל גבולות הארץ, נוצרת מערכת מאוד מסובכת ולא מובנת.

כאשר אני צריך לקחת מערך מורכב של חמישה ממדים ולהשליך אותו על מרחב של שני ממדים, נוצרת קבוצה של קווים שמסתבכים אחד בשני – ובכל זאת הם מקבילים למשהו אחר. מה שצריך לעשות זה לבנות מחדש את המערכת הראשונית מתוך מה שיש לנו פה, וזה התפקיד שלנו כבני אדם. מעין זה נמצא בברכת המזון – 'להקים את סוכת דוד הנופלת'. סוכה שמתמוטטת נעשית משטח על הארץ; אמנם כל הסוכה עכשיו משטח, אבל מצד שני כל הסוכה נמצאת אצלי – וכאשר רוצים לבנות את סוכת דוד הנופלת, אז צריך למעשה להקים אותה, להעמיד

שקשה מאוד להעריך את המרחקים ואת העצמים שנמצאים לידו; כל מה שהוא יכול לראות זה צללים כהים וצללים בהירים, אפור ושחור – אבל יותר קשה לדעת אם מה שעומד מולי זה קורה, עץ, חיה או מלאך.

המעבר "בחרבה בתוך הים" הוא הרגע שבו לפתע הכול נהיה בהיר. יש הבזק של אור ואז אפשר לראות הכל: איפה נמצאים הבתים, איפה נמצאים העצים, מה הם המרחקים היחסיים, מה קרוב ומה רחוק, איפה נמצא הצד הזה של ההר ואיפה נמצא צדו האחר. בשביל שיהיה אפשר להתמצא בחושך צריך רגע אחד של ראייה, ואז גם אם אחר כך נהיה שוב חושך, יהיה אפשר להתמצא בו. זהו בעצם עניין קריעת המים, ולכן כשישראל באים לארץ ישראל הם עוברים שני מעברים כאלה.

סיכום המאמר

לסיכום, המאמר הזה עוסק בפרשה קטנה בתורה על גבולות הארץ, אבל הוא בעצם מדבר על ארץ ישראל אחרת. הוא איננו שולל את המציאות ואת הגשמיות שלה, אבל במאמר הזה הארץ וגבולותיה כל הזמן יונקים מלמעלה. הגבולות שלה הם לא גבולות של קווים גיאוגרפים, אלא הגבולות שלה הם בעצם ההשלכות של הגבולות של מעלה. הצורה של מעלה יורדת אל תוך המציאות של העולם הזה, ובתוך המציאות הזו היא יוצרת את הגבולות הללו. בתוך כל המערך הזה יש זרימה – זרימה של הירדן, שהיא בעצם הזרימה שבתוכה אנחנו כביכול חיים,

"והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חציים אל הים הקדמוני" (זכריה יד, ח). הים הקדמוני זהו ים המלח, והמים היוצאים מירושלים ממתיקים אותו, ומכאן שגם ים המלח הופך להיות ים של חיים. זה שים המלח הוא הקצה האחרון מתואר גם בהלכה, אף על פי ששם זה לא תמיד במשמעות הזו: כשיש דבר שאסור לאדם להנות ממנו מוליכים אותו לים המלח וזורקים אותו שם, ושם יש כביכול תהום שבולעת אותו. לכן, ההמתקה של ים המלח היא אחד השיאים של התיקון, כיוון שזו המתקה כללית. אם כן, היה כאן שרטוט של הקו המזרחי של ארץ ישראל, תיאור של הגבול שיורד בו, וחלק מהתיאור הוא שהגבול הוא הגבול של מעלה והוא יורד עד למטה, ועל האדם לקחת את הגבול הזה ולעלות איתו חזרה למעלה.

אותה באופן כזה שהיא תקבל בחזרה את הממדים האמיתיים שלה. כל הסיפור שמסופר כאן הוא בעצם על כך שגבולות הארץ הן כולן השלכות של גבולות עליונים, והשבטים שנכנסים לארץ בונים אותם. אנחנו בונים בעצם את השבטים, את הארץ ואת הזמן, כיוון שכולם בעצם בנויים על אותו המחזור. זוהי היחידה של 'עש"ן – עולם, שנה, נפש; מרחב, זמן ואדם. לא רק למקום יש גבולות, אלא גם לזמן ולאדם. כל הגבולות הללו מתמזגים זה בזה, ועל ידי ההקמה של כל הגבולות הללו חוזרים אל 'גבולי האלכסון הראשוניים'. במאמר הזה אדמו"ר הזקן דיבר על קו אחד – על חלק מהגבול המזרחי. הוא אמנם לא דיבר על הסכנה שקיימת בקצה הגבול המזרחי, שהיא חלק מסכנות המציאות – ים המוות, הים שבו שום דבר לא חי. אך גם לקצה זה יש תיקון; בזכריה, כחלק מתיאור תהליך הגאולה, מתואר ש-







גיליון שבועי עם ביאורי חסידות של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל

הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל, שנודע במהלך השנים בשל פירושו לתלמוד, היה גם מורה לחסידות. סגנונו הקולח, ישיר והפשוט, מבקש לבאר את תורת החסידות העמוקה באופן נהיר ורלוונטי מתמיד. במשך כשישים שנה מסר הרב שיעור שבועי בחסידות, "חוגי חן למשנת חב"ד", אשר עסק בספרי היסוד של תורת חב"ד.

בגיליונות השבועיים מובאים ביאורים על ספרי 'תורה אור' ו-'ליקוטי תורה', שהם קבצי מאמרי חסידות מעמיקים מאת ר' שניאור זלמן מליאדי - בעל התניא ומייסד חסידות חב"ד - על פי סדר פרשות השבוע. בשיחה חיה ובחן, מבאר הרב את מושגי היסוד והשקפתה של החסידות, ומכניס את פנימיותם של המאמרים אל תוך עולמם ונפשם של הלומדים. השיעורים והגיליונות מכוונים להאיר ולעורר את השומעים לחיות, התלהבות וכנות בעבודת ה'; לתפילה, התמסרות ודבקות בקב"ה.



נשמח לתרומה עבור
המשך הפצת הגיליונות!
תרומה מומלצת: 2 ₪



לקבלת גיליון
שבועי דיגיטלי



המעוניין לקבל את הגיליון בכל שבוע, מודפס או דיגיטלי, מוזמן ליצור קשר:

TalmideiHarav@gmail.com | 055-663-1275



מרכז שטיינזלץ
למד את עמי

